

CZU: 159.937:373.016

[https://doi.org/10.59295/sum5\(185\)2025_30](https://doi.org/10.59295/sum5(185)2025_30)

DEZVOLTAREA CURRICULUMULUI ȘCOLAR DIN PERSPECTIVA OPTIMIZĂRII PERCEPȚIEI ELEVILOR

Galina PRAVIȚCHI,*Universitatea de Stat din Moldova*

Articolul analizează dezvoltarea curriculumului școlar prin prisma optimizării proceselor perceptivă ale elevilor, evidențiind rolul esențial al percepției în învățare. Sunt prezentate strategii educaționale și metodologii didactice menite să îmbunătățească mecanismele perceptivă, facilitând asimilarea și integrarea eficientă a cunoștințelor. Se subliniază importanța unui curriculum flexibil, adaptat nevoilor individuale ale elevilor, care să valorifice diverse aspecte perceptivă, promovând astfel o învățare activă și durabilă. Prin integrarea unor metode didactice inovatoare, utilizarea resurselor educaționale multisenzoriale și aplicarea unor strategii de evaluare formativă, curriculumul poate deveni un instrument esențial pentru dezvoltarea percepției elevilor. În acest sens, articolul argumentează necesitatea unei structuri curriculare flexibile, centrate pe elev, care să permită adaptarea strategiilor educaționale la dinamica proceselor perceptivă individuale. Astfel, se promovează o învățare activă și durabilă, contribuind la formarea competențelor esențiale pentru succesul educațional și profesional al elevilor.

Cuvinte-cheie: dezvoltarea curriculumului școlar, eficiență educațională, percepția elevilor.

DEVELOPMENT OF SCHOOL CURRICULUM FROM THE PERSPECTIVE OF OPTIMISING STUDENTS' PERCEPTION

The article analyses the development of school curriculum through the prism of optimising students' perceptual processes, highlighting the essential role of perception in learning. It presents educational strategies and teaching methods aimed at improving perceptual mechanisms and facilitating the effective assimilation and integration of knowledge. It emphasises the importance of a flexible curriculum, adapted to the individual needs of students, which makes use of different perceptual aspects and thus promotes active and sustainable learning. Through the integration of innovative teaching methods, the use of multisensory educational resources and the application of formative assessment strategies, the curriculum can become an essential tool for the development of students' perception. In this regard, the article argues for the need for a flexible, learner-centred curriculum structure that allows for the adaptation of educational strategies to the dynamics of individual perceptual processes. This promotes active and sustainable learning and contributes to the development of competences that are essential for students' educational and professional success.

Keywords: school curriculum development, educational effectiveness, students' perception.

Introducere

Procesul educațional modern se află într-o continuă adaptare la cerințele unei societăți dinamice, marcate de evoluția rapidă a cunoștințelor, schimbările tehnologice și necesitatea dezvoltării unor competențe complexe. În acest context, optimizarea curriculumului școlar reprezintă o condiție fundamentală pentru maximizarea potențialului cognitiv al elevilor și asigurarea unei învățări eficiente și durabile. Printre factorii esențiali care influențează acest proces, percepția joacă un rol central, determinând modul în care informațiile sunt recepționate, procesate și integrate în structurile cognitive ale elevilor. Studiile din domeniul psihologiei educaționale au evidențiat că procesele perceptivă influențează semnificativ atenția, memoria și capacitatea de învățare.

Având în vedere aceste aspecte, dezvoltarea unui curriculum care să favorizeze stimularea optimă a mecanismelor perceptivă nu este doar o opțiune pedagogică, ci o necesitate stringentă pentru eficientizarea procesului educațional. În acest sens, adaptarea curriculumului la particularitățile perceptivă ale elevilor nu doar că facilitează o înțelegere mai profundă și durabilă a conținuturilor educaționale, ci și sprijină formarea unor competențe esențiale pentru succesul academic și profesional. Printr-o abordare integrată, care să pună accent pe stimularea percepției active și conștiente, curriculumul poate deveni un instrument esențial în dezvoltarea gândirii critice, a creativității și a capacității de autoreglare cognitivă a elevilor, oferindu-le acestora oportunitatea de a se adapta eficient la cerințele unei lumi aflate într-o continuă schimbare.

Tendențe și perspective actuale în dezvoltarea curriculumului școlar

Potrivit teoriei curriculare contemporane, curriculumul nu ar trebui să fie doar o listă rigidă de conținuturi, ci un cadru flexibil care răspunde nevoilor elevilor și le permite acestora să aplice cunoștințele în viața reală. Curriculumul trebuie să încurajeze gândirea critică și să promoveze dezvoltarea competențelor socio-emoționale ale elevilor. De asemenea, se pune accent pe învățarea centrată pe elev, care promovează o învățare activă, participativă și orientată spre dezvoltarea abilităților sociale, emoționale și comportamentale ale elevilor [8].

Curriculumul școlar nu este doar o simplă listă de lecții sau subiecte de studiu, ci un cadru dinamic care reflectă valorile educaționale ale unei societăți și se adaptează la schimbările socio-culturale și economice. Conform cercetărilor și teoriilor educaționale, curriculumul trebuie să fie un proces viu, care evoluează și răspunde în mod activ nevoilor elevilor și ale societății. Astfel, un curriculum bine structurat nu se limitează la transmiterea cunoștințelor teoretice, ci include și dezvoltarea abilităților socio-emoționale și integrarea elevilor în comunitate [6].

Realitățile socio-economice de astăzi impun ca finalitățile educației să fie formulate nu doar în termeni concreți și pragmatici, dar mai ales din perspectiva nevoilor reale de formare a personalității celui educat. Este vorba de o nouă abordare în pedagogie, numită pedagogia competențelor, și de promovarea unei didactici funcționale, care vizează formarea la elevi a unui sistem de competențe-cheie necesare acestora în viață și având menirea să asigure o inserție socială mai bună.

După cum menționează Ceapa, elevul viitorului va fi un explorator, iar pentru aceasta el urmează a fi învățat să cerceteze. Învățarea prin investigație, prin descoperire trebuie să ducă la sesizarea fondului de probleme, la găsirea și punerea problemei, la formularea acesteia, la determinarea strategiei de rezolvare a problemei. Iar atitudinea interogativă este caracteristică unui adevărat cercetător. Gândirea se poate aprecia ca un flux de idei. Se poate concluziona că la cei la care fluxul de idei este mai mare, dintre multele idei s-ar putea ca una să fie mai originală [3].

Modernizarea curriculumului este posibilă prin adoptarea de către învățământul din Republica Moldova a unei pedagogii a competențelor și stabilirea, prin standardele educaționale, a finalităților educaționale din aceeași perspectivă. Acest demers poate furniza procesului de învățământ direcții mult mai clare de formare/dezvoltare a personalității elevului, va conduce la armonizarea în ceea ce privește finalitățile educației a sistemului educațional național cu sistemele de învățământ din Europa.

În acest sens, noile standarde educaționale pentru învățământul din Moldova au fost proiectate tocmai din această perspectivă a competențelor, ele marcând trecerea de la un enciclopedism al cunoașterii, imposibil de atins în raport cu viteza de multiplicare a informațiilor, la o cultură a acțiunii contextualizate. Aceasta va conduce la focalizarea actului didactic pe achizițiile finale ale elevului și la stăpânirea de către acesta a unor competențe-cheie formate ca urmare a parcurgerii unui curriculum și necesare elevului în viață [2].

Transformările la nivelul curriculumului educațional vizează redimensionarea funcțiilor informative și formative ale educației, elaborarea de produse curriculare „în perspectivă”, valorificarea interdisciplinarității/transdisciplinarității; extinderea disciplinelor opționale, unificarea tehnologiilor informației și comunicării, formarea unei noi generații de cadre didactice, promovarea relațiilor de parteneriat între agențiile educaționale, stimularea învățării active, interactive, a autoînvățării [6, p. 5].

În această abordare, curriculumul este văzut ca un proces complex de negociere între diversele interese și nevoi educaționale, fiind continuu modelat prin interacțiunea dintre cadrele didactice, elevi și autoritățile educaționale. Această dinamică subliniază importanța colaborării și adaptabilității în educație, pentru a asigura o învățare de calitate și o dezvoltare armonioasă a elevilor [8].

Noul curriculum școlar urmărește formarea competențelor-cheie esențiale pentru învățarea pe tot parcursul vieții și integrarea activă în societate. Acesta este *centrat pe elev*, adaptându-se nevoilor individuale prin metode participative și constructive, precum învățarea prin proiecte. Asigură *coerență* între discipline și niveluri educaționale, garantând o progresie logică a învățării. Prin *flexibilitate*, permite personalizarea educației și integrarea noilor tehnologii. Promovează un *echilibru optim* între timpul de studiu, efortul cognitiv și materiile de bază și opționale. De asemenea, încurajează *integrarea interdisciplinară*, conectând disciplinele pentru dezvoltarea unor competențe durabile [5].

Strategii didactice pentru optimizarea percepției în procesul educațional

A. Tarnovski consideră că percepția este nu doar o imagine mai mult sau mai puțin constituită a unui obiect sau fenomen din lumea externă, dar poate fi examinată și ca proces, în cursul căruia se formează, se „construiește” treptat imaginea perceptivă. Din această perspectivă percepția poate fi concepută ca un sistem de acțiuni perceptive. În formarea și desfășurarea acțiunilor perceptive, îndreptate spre „examinarea” obiectului și elaborarea percepției ca „model mental” al acestuia, un rol important îl joacă procesele motrice: mișcările mâinilor în pipăit, mișcările ochilor în urmărirea conturului în percepția vizuală a obiectelor, micromotricitatea coardelor vocale în perceperea sunetelor etc. [12].

Potrivit lui M. Zlate percepția îndeplinește următoarele roluri fundamentale în raport cu existența și activitatea omului:

1. *rol de informare* a individului asupra existenței și caracteristicilor obiectelor din lumea înconjurătoare, fapt ce facilitează adaptarea lui la lumea obiectelor;
2. *rol de ghidare*, orientare, de reglare a comportamentelor;
3. „*rol comutator*”, în sensul că ea închide și deschide circuitele traiectoriilor foarte întinse ale actelor mintale, interne și motorii, externe. Percepția nu este numai premisa integrării unor structuri psihice superioare, ci și punctul de sosire, forma de concretizare și verificare, prin confruntarea cu realul, a acestora [13].

Conform lui M. Golu, procesul perceptiv este unul de desfășurare fazică, având următoarele faze: a) *detecția* – sesizarea acțiunii stimulului și încadrarea lui în spațiu și timp; b) *discriminarea* – desprinderea stimulului din contextul celorlalți; c) *identificarea* – integrarea finală a modelului informațional al stimulului și în elaborarea răspunsului; d) *interpretarea* – se desprinde semnificația stimulului identificat și se pune în relație cu scopul activității subiectului.

Desfășurarea procesului perceptiv este mijlocită de o succesiune de operații și acțiuni pe care le efectuăm cu sau asupra obiectului perceput: acțiuni de ordonare, acțiuni de măsurare, acțiuni de deplasare, de descompunere etc. În acest fel percepția este principalul mecanism psihologic de orientare în mediul ambiant și de reglare indirectă a comportamentelor desfășurate în situație concrete. Ea se integrează organic în schema de reglare a oricărei activități desfășurate implicând limbajul, controlul gândirii și comenzile voluntare. Toate acestea relevă resursele deosebite ale activităților perceptive pentru realizarea eficientă a procesului învățării [4].

Învățarea perceptivă se referă la diferitele modificări în percepție care se produc prin învățare. Copiii trebuie învățați să perceapă, adică să privească, să asculte, să pipăie. Cu cât copilul este mai activ, percepe informația de învățat prin intermediul unui număr mai mare de analizatori, o caută, o selectează, o prelucurează, o organizează în diferite moduri în funcție de modelele perceptive, cognitive, afective, volitive deja formate, printr-un proces de prelucrare și interpretare cu atât crește eficiența învățării. Dezvoltarea abilităților perceptive prin experiență este demonstrată de descreșterea timpului de căutare necesar localizării unui stimul printre alții prin experiența cotidiană, de creșterea numărului de ținte detectate, de perfecționarea deprinderilor de scanare a câmpului perceptiv [10].

J. S Bruner distinge trei modalități de prezentare a cunoștințelor astfel încât acestea să fie înțelese de orice elev:

- a) *modalitatea activă*, realizată de subiect prin acțiune, prin manipularea liberă a realului din exteriorul lui, prin exersare sau construcție; pentru unele experiențe umane această modalitate este de neînlocuit (de exemplu, învățarea diferitelor sporturi, a diferitelor deprinderi de muncă ș.a.);
- b) *modalitatea iconică*, bazată pe organizarea vizuală sau pe alt fel de organizare senzorială și pe folosirea unor imagini schematice fără manipulare efectivă; acest nivel este guvernat de principiile organizării perceptuale și de tehnici speciale cum ar fi inserare, completare, extrapolare ș.a.;
- c) *Modalitatea simbolică* în care locul imaginilor este luat de simbolurile lor (cuvinte sau alte forme de limbaj), ale căror reguli de formare sau transformare depășesc nivelul acțiunii sau al imaginii, iar gradul lor de compresibilitate (condensare) reprezintă o proprietate semantică remarcabilă (de exemplu, lungimea cercului = $2 \pi R$).

Bruner afirmă că orice conținut poate fi prezentat copilului, indiferent de vârstă și depinde de organizarea corespunzătoare a celor trei modalități. Educatorii nu trebuie să aștepte pasivi momentul apariției

capacității de asimilare a unor cunoștințe, ci să creeze condițiile și să folosească metode adecvate (metoda descoperirii, problematizării). În analiza structurii învățării și a eficienței sale trebuie să se ia în considerare și rolul subiectului ca atare, în mod deosebit – antrenarea și angajarea elevului în cunoaștere. În ceea ce privește metoda de învățare, se apreciază că rolul principal este jucat de descoperire, afirmându-se că în ordinea activităților contează punerea elevului în situația de a mânui, a rezolva contradicții, probleme. Astfel, sarcina profesorului este de a crea (imagina) continuu contradicții potențiale, cum ar fi între un exemplu deja înțeles și un contraexemplu ce trebuie de înțeles sau de explicat [1].

În percepție sunt implicate și o serie de atitudini: astfel, intervine *atitudinea motorie* (poziția noastră față de obiectul ce urmează a fi perceput); *atitudinea afectivă*, motivația, interesele (observăm cu ușurință ceea ce ne interesează sau ne place); starea de pregătire intelectuală (facem o selecție între ceea ce urmează să percepem). La baza percepției stă experiența, o experiență redusă în cazul copiilor le face percepția mult mai săracă. Astfel, ei nu pot prea ușor desprinde esențialul de neesențial, ceea ce este important sau nu să facă. Pentru a dezvolta experiența, de fapt îmbogățirea percepției, trebuie prezentată copilului o ofertă bogată în material intuitiv (excursii, planșe frumos colorate, punerea în acțiune a mai multor simțuri prin intermediul filmelor, obiectelor reale). Atunci când prezentăm elevilor o plantă, de exemplu, trebuie să le-o arătăm, dar în același timp să-i lăsăm să o pipăie, să o miroase. De asemenea, este important să-i lăsăm să facă singuri o schemă a unei lecții, să recunoască diferite obiecte, fenomene, desprinzând caracteristicile lor, să observe în mod independent, să efectueze experimente etc. [9].

Prin urmare, pentru a optimiza învățarea perceptivă, curriculumul trebuie adaptat astfel încât să stimuleze percepția activă a elevilor, prin metode variate care să favorizeze atât percepția premeditată, cât și cea involuntară. În acest sens, integrarea strategiilor didactice multisenzoriale, prin utilizarea materialelor vizuale, auditive și chinestezice, sprijină stilurile diferite de învățare și îmbunătățește asimilarea informației. Implementarea tehnologiilor educaționale, precum simulările și platformele interactive, oferă experiențe de învățare inovatoare, care facilitează explorarea activă și implicarea perceptivă a elevilor.

De asemenea, personalizarea procesului educațional este esențială, deoarece permite adaptarea metodelor de predare la particularitățile perceptive ale fiecărui elev, oferind resurse și strategii diferențiate în funcție de nevoile individuale. În acest sens, promovarea învățării prin descoperire, prin activități bazate pe investigare și experiment, contribuie la dezvoltarea percepției analitice și critice, consolidând înțelegerea profundă a conceptelor.

Pentru a susține aceste demersuri, este necesară crearea unui mediu educațional stimulativ, prin amenajarea spațiilor de învățare astfel încât să favorizeze concentrarea și să reducă factorii care pot afecta negativ percepția și procesarea informației. Totodată, formarea continuă a cadrelor didactice este crucială, deoarece îi ajută pe profesori să integreze tehnici de predare eficiente, care sprijină percepția activă și optimizează procesul de învățare.

Prin implementarea acestor măsuri, sistemul educațional poate deveni mai adaptabil, eficient și centrat pe nevoile elevilor, asigurând un proces de învățare care valorifică pe deplin potențialul perceptiv al fiecărui elev.

Concluzii

Percepția joacă un rol fundamental în procesul de învățare, influențând modul în care elevii receptează, procesează și integrează informațiile. Fiind punctul de plecare al cunoașterii, percepția determină eficiența asimilării noilor concepte și formarea reprezentărilor mentale. Un curriculum bine structurat, care ține cont de mecanismele perceptive, poate stimula atenția, concentrarea și înțelegerea profundă a conținuturilor educaționale.

Pentru a optimiza procesul de învățare, este esențială integrarea noilor tehnologii educaționale, aplicarea unor metode didactice inovatoare și promovarea unei învățări centrate pe elev. Un curriculum modern trebuie să fie flexibil, interdisciplinar și adaptabil diversității stilurilor de învățare, astfel încât fiecare elev să își poată valorifica potențialul.

Prin utilizarea unor metode didactice interactive, resurse multisenzoriale și strategii personalizate, curriculumul devine un instrument esențial în dezvoltarea competențelor necesare pentru succesul academic al elevilor.

Bibliografie:

1. BRUNER, J. S. *The Process of education*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1960. 97 p.
2. BUCUN, N., POGOLȘA, L., GUȚU, VI., BOLBOCEANU, A., ACHIRI, I., HADÎRCĂ, M., BOTGROS, I. *Modernizarea și implementarea curriculumului școlar din perspectiva școlii prietenoase copilului*. *Univers Pedagogic*, 2011. nr. 1, pp. 63-73. ISSN 1811-5470.
3. CEAPA, V. *Abordări teoretice în demersul pedagogic al performanței*. *Acta Et Commentationes Sciences of Education*, 2019, 5(2), p. 29-35. <https://doi.org/10.36120/2587-3636.v5i2.29-35>
4. GOLU, M. *Fundamentele psihologiei*. Ediția a V -a. București: Editura Fundației România de Măine, 2007, Vol. I ISBN 978-973-725-857-1.
5. GUȚU, VI., GREMALSCHI, A., ANDRIȚCHI, V., ȚÎBULEAC, A. *Concepția dezvoltării curriculumului școlar*. Chișinău, 2024. Accesat: https://mec.gov.md/sites/default/files/last_version_copy_compressed_1_0.pdf
6. GUȚU, V. (2024). *Conceptual framework of current school curriculum monitoring*. *Studia Universitatis Moldaviae Seria Științe ale Educației*. Accesat: https://educational.studiamsu.md/wp-content/uploads/2024/10/01_Gutu.pdf
7. GUȚU, VI. *Curriculum educațional*, Chișinău, 2014. ISBN: 978-9975-71-526-3.
8. GUȚU, VI., VELIȘCO, N. *Curriculumul educațional integrat: concept și perspectivele integralității*. *Integrare prin cercetare și inovare.: Științe sociale, 7-8 noiembrie 2024*. Chisinau, Republica Moldova: Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova, 2024, SS, pp. 475-484. ISBN 978-9975-62-687-3. ISBN (pdf) 978-9975-62-799-3.
9. LOSÎL, E. *Psihologia educației*. Chișinău: CEP USM, 2014. 204 p. ISBN 978-9975-71- 507-2.
10. PRAVIȚCHI, G. *Modalities of perception development in the educational environment*. *Journal of Romanian Literary Studies (JRLS)*, Institutul de Studii Multiculturale Alpha, 2023, nr.35, Tîrgu-Mureș, România. pp. 376-384. ISSN: 2248-3004. https://issuu.com/dumitrubuda/docs/jrls_35_v1?fr=xKAE9_zU1NQ
11. RUSOV, V. *Condiții de asigurare a învățării perceptive*. *Educația incluzivă: dimensiuni, provocări, soluții: Materialele Conf. șt.-practice intern., Ed. a 4-a, 19 oct. 2018*. Bălți, 2018. p. 167-172. ISBN 978-9975-3276-1-9.
12. TARNOVSCHI, A., RACU, J. *Psihologia proceselor cognitive: note de curs*. Chișinău: CEP USM, 2017, ISBN 978-9975-71-948-3.
13. ZLATE, M. *Psihologia mecanismelor cognitive*. Iași: Polirom, 1999. 521 p.

N. B.: *Articolul este realizat în cadrul subprogramul (2024-2027) „Teoria și metodologia monitorizării și dezvoltării continue și ciclice a curriculumului școlar”, cifrul 011401 din cadrul Centrului de Cercetări Științifice „Politici educaționale și sociale” al Universității de Stat din Moldova.*

Date despre autor:

Galina PRAVIȚCHI, doctor în psihologie, lector universitar, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova

ORCID: 0000-0003-0838-1218

E-mail: galina.pravitchi@usm.md

Prezentat: 28.02.2025